

zomer 2022

GREENPEACE

magazine

'DE SOJIA VERWOEST
ONS BESTAAN'

GREENPEACE

INTRO

Dag trouwe supporters,

Op 1 september 2016 werd ik co-directeur van Greenpeace Nederland, samen met Joris Thijssen. En precies een week later hing ik aan een kabel, 10 meter boven het water in de Groningse Eemshaven om een kolenschip te stoppen. Ontzettend spannend én succesvol: het schip kwam er niet in en sluiting van kolencentrales werd een politiek besluit. Zes jaar lang was ik een trotse directeur van een van de grootste, stoerste en invloedrijkste milieuorganisaties ter wereld. Sterk en onafhankelijk, dankzij al mijn bevlogen collega's en dankzij u, onze trouwe supporters. Wat ga ik iedereen missen! Op 1 september neem ik afscheid. Maar ik blijf voor eeuwig fan en zal samen met u, met Greenpeace en honderdduizenden andere burgers blijven vechten voor de radicale verandering die nodig is om onze aarde voor iedereen leefbaar te houden.

Hartelijke groet, Anna Schoemakers

Anna Schoemakers

**Directeur
Greenpeace Nederland**

anna.schoemakers@greenpeace.org

VERDER IN DIT MAGAZINE

4

Bonaire en de zeespiegel

10

Dwarsliggen voor een betere wereld

13

Gaat de diepzeemijnbouw van start?

14

Vijf wins in de stikstofcrisis

Walvissen redden het klimaat

❶ Walvissen nemen zo'n 33 ton CO₂ op tijdens hun leven. Sterven ze, dan zakt hun karkas voor eeuwen naar de bodem.

❷ Uit nieuw onderzoek blijkt dat baleinwalvissen gemiddeld 16 ton krill per dag verorberen.

❸ Dat is 3x zoveel als gedacht en betekent dat walvissen een nog grotere rol spelen in de klimaatstrijd.

❹ Het ijzerrijke krill werkt na vertering door de walvis als 'mest' voor fytoplankton, dat 50% van alle zuurstof op aarde produceert.

❺ Dit microscopisch kleine fytoplankton haalt via fotosynthese ook nog eens 10 gigaton CO₂ per jaar uit de atmosfeer.

33 TON CO₂

❻ Het IMF schatte de CO₂-opvangwaarde van 1 walvis al voor dit onderzoek op ruim \$ 2 miljoen.

© Paul Hilton/Greenpeace

werk in uitvoering

mogelijk gemaakt door u

Wie beschermt Bonaire?

Eilanden die kampen met de gevolgen van klimaatverandering: ze zijn dichterbij dan u misschien denkt. Bonaire bijvoorbeeld, dat in Caribisch Nederland ligt. Veel Bonairianen wonen in de laaggelegen gebieden van het eiland, vlak boven de zeespiegel. De hoofdstad Kralendijk, waar het vliegveld, de haven en het ziekenhuis zijn gevestigd, ligt pal aan zee. Het oprukkende zeewater is daarom een serieuze bedreiging voor Bonaire en haar inwoners. Bovendien tast klimaatverandering Bonaire's wereldberoemde koraalriffen aan, die juist als een golfbreker functioneren bij hevige stormen en (vloed)golven.

Bonaire heeft de status van bijzondere gemeente van Nederland. Je zou dus verwachten dat Nederland het eiland, net zoals onze Waddeneilanden, beschermt. Helaas, niets is minder waar: de overheid heeft niet eens onderzoek gedaan naar de klimaatimpact op Bonaire. Greenpeace maakt zich grote zorgen over de toekomst van het eiland en heeft de Vrije Universiteit Amsterdam gevraagd om de klimaatrisico's in kaart te brengen. We hebben nu een klein team op Bonaire dat met Bonairianen in gesprek gaat over de klimaatcrisis en hun oplossingen en wensen. De Nederlandse overheid moet met klimaatplannen komen waarin die inzichten en ervaringen centraal staan. In het herfstnummer van Greenpeace Magazine vertellen we u meer over het werk op Bonaire!

© Orietta Gaspari

Gaan onze oceanen naar de haaien?

Hoe staat het met het internationale Oceanenverdrag, waarvoor Greenpeace al jaren in actie komt? Niet zo goed, helaas. In maart lukte het VN-lidstaten tijdens de vierde onderhandelingsronde niet om tot een verdrag te komen. Ondanks de urgente bescherming die onze oceanen nodig hebben tegen een enorme reeks bedreigingen, van klimaatverandering en vervuiling tot overbevissing en diepzeemijnbouw. Het enige goede nieuws is: de onderhandelingen gaan in augustus verder. Dan móet er een verdrag komen, vindt Greenpeace met talloze wetenschappers.

Natuurlijk komen we opnieuw in actie voor de oceanen. We zetten de regeringen van Spanje en Portugal – die een verdrag willen afzwakken – onder druk door de bijvangst van haaien door hun industriële vissersschepen aan de kaak te stellen. Onze wetenschappers in Exeter laten zien hoe haaien in tal van producten verwerkt worden. En we confronteren de partijen in het VN-Oceanenverdrag met de unieke, kwetsbare ecosystemen die onze *Arctic Sunrise* ontdekte op haar expeditie bij Antarctica. Helpt u mee? Teken dan, net als bijna 5 miljoen anderen, onze petitie voor een Oceanenverdrag dat in 2030 tenminste 30% van de oceanen beschermt in een netwerk van zeereservaten. steun.greenpeace.nl/oceanen

© Daniel Beltrá/Greenpeace

'WIJ BETALEN DE PRIJS VOOR JULLIE VEEVOER'

Inheemse leiders roepen EU ter verantwoording

Waduwabati Suyá en Alberto Terena reisden meer dan drie dagen van hun dorp in Brazilië naar Nederland. 'Wij zijn hier om jullie hulp te vragen. Ons lijden wordt veroorzaakt door jullie producten. We moeten samenwerken om de ontbossing en het geweld te stoppen.'

➤ In de Greenpeace-loods in Amsterdam-Noord zitten twee vermoeide mannen aan een tafel. De een heeft een kleurige verentooi op zijn hoofd, bij de ander is die over zijn schouders gedrapeerd. Terwijl zij vertellen wat de Braziliaanse soja-expansie voor óns veevoer aanricht, worden op de achtergrond de laatste voorbereidingen getroffen voor een Greenpeace-actie ter ondersteuning van hun strijd.

Mijn vader zei: “Nu komt de soja”

De diepe frons wijkt gedurende het gesprek nauwelijks van Waduwabati Suyá's gezicht. Hij maakt zich grote zorgen over zijn volk, de Kisêdjê, en over alle inheemse volken in Brazilië. Brazilië is immers het land waar een president aan de macht is die voor zijn verkiezing al riep dat hij inheemse volken geen centimeter grond zou toestaan. En die, nadat hij met grote meerderheid was gekozen door een bevolking die daar nu spijt van heeft, zichzelf corrigeerde: 'Ik geef geen millimeter grond aan inheemse volken'.

Waduwabati, zoon van de leider van de Kisêdjê, weet wat de gevolgen van die uitspraak zijn. Sojaboeren, veeboeren en mijnbouwbedrijven zagen Bolsonaro's verkiezing terecht als een aanmoediging om met nóg meer geweld nóg meer land van inheemse volken in te pikken. De Kisêdjê zijn strijders, die eind jaren 90 met succes vochten voor hun landrechten en zich nu verzetten tegen de grote boeren. Maar die strijd wordt steeds moeilijker. 'Ook Xingu, het uitgestrekte nationaal park waarin mijn volk leeft, wordt omringd door grote soja- en veeboeren die onophoudelijk proberen hun grondgebied uit te breiden. Toen de steenrijke sojaproductent Blairo Maggi hier in Mato Grosso gouverneur werd, zei mijn vader: “Nu komt de soja.” En inderdaad, de grote veeboeren stapten over op soja en er kwamen nog meer sojaboeren bij. Nu moeten we zelfs de rivier op de grens van ons land opnieuw bevechten op illegale vissers die onze vis komen stelen.'

Met lede ogen zag Waduwabati aan hoe niet alleen zijn regenwoud werd opgeofferd voor de nietsontziende landbouwexpansie. De soja vreet zich al jarenlang ook razendsnel een weg door de meest biodiverse savanne ter wereld, de Braziliaanse Cerrado. Daar woont Alberto Terena, die samen met Waduwabati naar Nederland

kwam. Alberto is docent en coördinator van APIB, de koepelorganisatie van Braziliaanse inheemse volken, en leider van de Terena. 'Mijn volk leeft verspreid over de Cerrado en de Pantanal, het grootste moerasgebied ter wereld. Ook daar is de dreiging van de oprukkende landbouw groot: elk jaar woeden er meer branden die zijn aangestoken door grote veeboeren.'

'EU-leiders weten toch wat in onze bossen gebeurt?'

Alberto ziet net als Waduwabati de landbouwexpansie als de grootste bedreiging voor zijn volk. 'De regering stimuleert de sojateelt sterk en dat merken wij hier direct. Grote sojaboeren rukken overal op en verwoesten alle

'EU: STOP DE NATUURVERNIETIGING!'

Wekenlang was het 225 meter lange bulkschip **Crimson Ace** onderweg van **Paranagua in Brazilië** naar de haven van **Amsterdam**. Volgeladen met **60 miljoen kilo soja** zou dit gevaarte Nederlandse en Europese veevoederbedrijven opnieuw voorzien van hun goedkope ingrediënt. Nou, dat dachten we dus niet. Greenpeace-actievoerders kwamen uit heel Europa om de sluis bij IJmuiden te blokkeren met een enorm spandoek: **'EU Stop de natuurvernietiging nu!'** Elke klimmer hield bovendien een spandoek in de eigen taal vast met dezelfde boodschap. En in het water dreef een enorme kubus met daarop de namen van meer dan **10.000 supporters** die zo samen met ons actievoerden. Ook Waduwabati en Alberto voeren mee in de Greenpeace-zeilboot **Beluga**: **'Wij steunen deze actie. Greenpeace is onze bondgenoot, wij zijn erg blij met jullie als partner. Samen beschermen we de levens van onze mensen.'**

natuur voor hun plantages. De helft van de Cerrado is al verdwenen! Dieren als de jaguar en de zeldzame manenwolf moeten het doen met een steeds kleiner leefgebied. Ons land wordt ingepikt, onze rivieren en waterbronnen drogen op en raken zwaar vervuild met landbouwgif.' Sojaboeren moeten hun gewassen eigenlijk vanaf tractoren bespuiten, maar ze gebruiken vaak vliegtuigjes die het gif tot in de wijde omtrek verspreiden. Ook op de grond, in de rivieren en de dorpen van de Kisêdjê en de Terena. 'Ik wil dat onze kinderen gezond zijn, dat ons voedsel gezond is en dat onze rivieren schoon zijn', zegt Alberto. 'Daarom zijn we hier. We hebben jullie hulp nodig.'

Geweld, moord en doodslag rukken mét de soja op in de Cerrado. Kleine (inheemse) boeren worden bedreigd en beschoten door gewapende bewakers in dienst van de sojaboeren. 'In 2019 was ik ook in Nederland', brengt Alberto in herinnering. 'Samen met Sonia Guajajara en tien andere inheemse leiders. We kregen toen het afschuwelijke bericht dat Paulo Paulino Guajajara was vermoord. Vlak daarna werden nog twee van onze leiders doodgeschoten. Onze delegatie waarschuwde de EU voor de misdaden die in onze gebieden plaatsvinden. Maar er is niets veranderd. Kortgeleden is bij de Yanomami een 12-jarig meisje doodgeschoten en een kind van 4 jaar verdronken door illegale goudzoekers. Het hele dorp is afgebrand en we weten niet waar de bewoners zijn. De Braziliaanse overheid doet niets om dit te voorkomen. Sterker nog: ze moedigt het geweld aan.'

'Het Braziliaanse overheidsbeleid is erop gericht om ons inheemse volken te vernietigen', stelt Waduwabati. 'Hoe kán de EU er dan in haar Bossenwet van uitgaan dat de Braziliaanse overheid onze mensenrechten wel zal respecteren? EU-leiders weten toch wat er in onze bossen gebeurt?' Alberto begrijpt ook niet dat de Cerrado en de Pantanal, die enorme unieke savanne en het aangrenzende moerasgebied, nog niet beschermd worden door de Bossenwet. 'De wereld heeft deze natuur toch harder nodig dan ooit?'

Nederland, de sojapoort naar Europa

Natuurlijk weten de twee inheemse leiders dat een groot deel van de Braziliaanse soja naar Europa wordt verscheept. Ook daarom zijn ze hier. 'Nederland is de belangrijkste importeur van soja in de EU, jullie havens zijn

'WE HIELDEN VOL, SAMEN MET U'

Drie jaar geleden begon Greenpeace-campaigner Sigrid Deters aan een gedurfde campagne: 'We wilden een EU-wet die ontbossingsproducten zou verbieden. Weg met die Europese markt voor foute soja, palmolie, rubber en hout. Natuurlijk wisten we dat het moeilijk zou worden. De belangen van sojamultinationals en veevoederbedrijven zijn enorm. En ook al zeggen alle politici dat ze de bossen willen beschermen, vaak wegen de belangen van de industrie zwaarder. Maar we hielden vol, samen met onze collega's in heel Europa en Brazilië, met inheemse volken én met u. We lobbyden en onderhandelden, we hingen aan overheidsgebouwen en blokkeerden schepen, u tekende massaal onze petitie... En nu, in de aanloop naar de beslissende EU-vergadering van 28 juni, hebben we nog één keer alles uit de kast gehaald voor een echt sterke Europese Bossenwet. Ik hoop met heel mijn hart dat ons dit lukt.'

de poort naar de rest van Europa. En daarvan belandt **85%** in veevoer! De grond van onze voorvaders, onze eeuwenoude bomen, onze akkers en onze cultuur... dat gaat allemaal tegen de vlakte voor veevoer?! Dat is bijna niet te bevatten.'

Waduwabati en Alberto gaan daarover ook met Nederlandse en Europese besluitvormers praten. Hoe kan het dat in de havens van Amsterdam en Rotterdam vorig jaar maar liefst **6,7 MILJOEN TON** Braziliaanse soja aankwam, zonder dat iemand zich afvroeg waar die soja vandaan kwam? De meeste veevoederproducenten beweren dat ze alleen duurzame – want gecertificeerde – soja inkopen. Was al die 6,7 miljoen ton soja dan ontbossingsvrij geteeld, zonder schade aan te richten ➤

- op inheems grondgebied? Nee natuurlijk niet, weten de twee inheemse leiders maar al te goed. Dus nogmaals: waarom vragen de verantwoordelijken niet waar al die soja vandaan komt?

Die eis van transparante traceerbaarheid is precies het grote pijnpunt en de ergste nachtmerrie van Europese veevoederproducenten. Zij houden hun toevoerketens bij voorkeur schimmig, zodat ze 'niet weten' waar hun soja vandaan komt. Daarbij zwaaien ze graag met certificaten die zouden bewijzen dat hun soja duurzaam is geproduceerd. Greenpeace, andere milieuorganisaties en onderzoeksprogramma Zembla toonden keer op keer aan dat hun 'duurzame papiertjes' geen enkele garantie bieden op ontbossingsvrije soja.

Bedrijven lobbyen tegen de Bossenwet

Ook al zeggen veevoederbedrijven als ForFarmers dat ze echt heus waar de ontbossing willen stoppen, het is duidelijk dat zij koste wat het kost hun *business as usual* willen voortzetten. Hun brancheorganisaties lobbyen zich drie slagen in de rondte om een sterke Bossenwet tegen te houden. Want onder die wet is het afgelopen met de schimmigheid. Dan moeten de bedrijven aantonen waar precies hún soja, vlees of palmolie vandaan komt. Daarom is het zo belangrijk dat ook natuurgebieden als de Cerrado in die wet worden opgenomen.

Op onze vraag aan Waduwabati en Alberto of zij, ondanks hun zoektocht naar oplossingen, niet ook heel boos zijn op Europa, zeggen ze eerlijk: 'Ja, eigenlijk wel. De soja die ons bestaan verwoest, wordt gebruikt om jullie kippen, varkens en koeien te voeden. Consumenten moeten weten wat in hun producten zit, waar het vandaan komt. Zodat ze ontbossingsvrije producten kunnen eisen en hun politici ter verantwoording roepen. Alleen als we samenwerken, kunnen we een einde maken aan het geweld en de natuurvernietiging.'

Waduwabati en Alberto hadden de moed om naar Europa te komen. Nu komt het op de EU-ministers aan. Op 28 juni 2022, vlak na het verschijnen van dit magazine, weten we of ze hebben gekozen voor onze planeet of voor de kortetermijnbelangen van de industrie. Laten ze inheemse volken aan hun lot over of beschermen ze samen met hen de natuur? ☸

© Joris van Gennip/Greenpeace

*'DE NATUUR, DE DIEREN,
DE RIVIEREN EN ONZE MENSEN
BETALEN EEN HOGE PRIJS
VOOR JULLIE PRODUCTEN'*

Waduwabati Suyá en **Alberto Terena** vertegenwoordigen de inheemse volken van Brazilië. 'Het is heel belangrijk om aan te tonen dat producten die jullie hier kopen niet uit onze leefgebieden komen, waar onze grond met geweld gestolen wordt en de soja-teelt onze kinderen en rivieren vergiftigt. Wij nemen een groot risico door hier naartoe te komen. Greenpeace loopt ook risico's, zeker in Brazilië. We hopen dat Europese consumenten en leiders de moed hebben om de natuur en onze levens te beschermen.'

SOJABLOKKADE

11 mei 2022, IJmuiden, Nederland

Twee inheemse leiders uit Brazilië en Greenpeace-actievoerders uit heel Europa blokkeren een mega-sojaschip en eisen een ijzersterke Europese Bossenwet (zie pg 5).

GREENPEACE EU: STOP NATURE DESTRUCTION NOW GREENPEACE

DWARS LIGGER

Greenpeace komt vreedzaam en inventief in actie voor een groene wereld. Dat doen we 365 dagen per jaar, in 55 landen.

Strandzandkunst

**SLUITEN,
DIE OPEN
KOLENMIJN!**

27 feb. 2022, Cairns, Australië
Greenpeace maakte een nood-signaal aan de Australische regering in het zand van Oak Beach, vlakbij het prachtige Great Barrier Reef: SOS Bescherm ons Rif!

STOP DE TREIN

28 maart 2022, Quintana Roo, Mexico
Mexicaanse actievoerders ketenen zich vast aan de graafmachines die zich een weg vreten door beschermde natuurgebieden voor de aanleg van een 'Maya-trein'-spoorlijn.

BLOEDGOUD

11 april 2022, Brasilia, Brazilië
Inheemse activisten protesteren met nepbloed en 'giftige' modder tegen de legalisering van (goud-)mijnbouw in hun gebieden, gesteund door Greenpeace en honderdduizenden supporters.

23 april 2022, Lützerath, Duitsland
Greenpeace eist samen met andere organisaties en bewoners de redding van Lützerath, het laatste dorp dat nog niet is verzwolgen door RWE's open bruinkoolmijn.

(Un)happy Birthday!

5 april 2022, Toronto, Canada
De Canadese Scotiabank krijgt van Greenpeace een enorme taart – met oliepijpleiding-kaarsjes – voor haar 190e verjaardag. De bank is lid van de Canadese vereniging van olieproducenten.

SOLIDAIR MET OEKRAÏNE

20 maart 2022, New York, VS
Van het vrijheidsbeeld in New York tot de Londense Tower Bridge en van Boedapest tot Berlijn: overal demonstreerden we tegen de Russische inval in Oekraïne.

15 mei 2022, Berlijn, Duitsland

Actievoorders bij de Russische grens beschilderen 60 wagons van deze kolentrein met anti-oorlogsleuzen, voordat hij Rusland binnenrijdt.

3300:3
17 maart 2022, Brussel, België
Hoeveel is 3300 hectare gedeeld door 3 uur vergaderen? Eén voetbalveld per 2 seconden. Zoveel bos is verwoest terwijl EU-ministers discussieerden over de Bossenwet.

TREINBERICHT

18 maart 2022, Kouvola, Finland
Actievoorders bij de Russische grens beschilderen 60 wagons van deze kolentrein met anti-oorlogsleuzen, voordat hij Rusland binnenrijdt.

Vieze lucht voor de rechter

22 maart 2022, Chiang Mai, Thailand
Drie milieurechtadvocaten, Greenpeace Thailand en andere organisaties klagen de Thaise overheid aan, omdat ze het basisrecht van burgers op schone lucht niet beschermen.

ILLEGALE VISOVERSLAG

6 april 2022, Zuid-Atlantische Oceaan, Argentinië
In het Blue Hole, een biodiversiteitshotspot in de Argentijnse Zee, betrapte Greenpeace honderden schepen die hun illegaal gevangen vis naar grote trawlers overhevelen.

kort nieuws

Verhit, een hoopvolle podcast

Greenpeace maakt podcasts over klimaatverandering die u energie geven! We laten hierin mensen aan het woord die keihard aan oplossingen werken of sterke ideeën hebben over verandering. Marjan Minnesma, directeur van Urgenda, trapte de eerste aflevering af. Zij vertelt dat het kan, 100% duurzame energie in 2030. In aflevering 2 praat klimaatjournalist Ties Joosten van Follow the Money over KLM en wat de luchtvaart moet doen om de klimaatcrisis tegen te gaan. Daarna volgden klimaatactivist Raki Ap over het inheemse perspectief op de klimaatcrisis, journalist Jaap Tielbeke over grenzen aan de groei en campaigner Hiske Arts over de fossielvrije reuzenstap van pensioenfonds ABP. Zo maken we ongeveer eens per 2 weken een hoopvolle klimaatpodcast. Luisteren? Kijk op greenpeace.nl/podcast-verhit.

Recht op #Protestival

Begin mei tikte de rechtbank de Haarlemse burgemeester stevig op de vingers: zij had ons #Protestival op Schiphol in december 2019 niet met een noodbevel mogen beëindigen. De 'vrees voor wanordelijkheden' die de burgemeester als reden aanvoerde, veegde de rechter van tafel. Ook had de burgemeester op z'n minst naar alternatieven moeten zoeken, zodat we toch in Schiphol Plaza konden demonstreren. Greenpeace is blij met deze overwinning voor het recht op protest, maar de discussie moet natuurlijk eigenlijk gaan over de grote vervuiler zelf: Schiphol. De luchthaven heeft nog altijd geen klimaatplan! En dus steunden wij de manifestatie 'Krimp de luchtvaart' van talloze omwonenden en betrokken burgers op 14 mei. Bij Schiphol én bij vijf andere luchthavens, van Eelde tot Lelystad.

Stoeplantjes plakken

Kent u van héél vroeger de Verkade-albums nog? De Vereniging van Botanisch Kunstenaars Nederland heeft samen met Hortus Botanicus Leiden een prachtig Stoeplantjesalbum gemaakt. Want we zien ze vaak niet staan: de wilde planten in de stad. Terwijl ze voor afkoeling zorgen én bijdragen aan de biodiversiteit. Weet u hoe de gehoornde klaverzuring, de gewone raket of het herderstasje eruitzien? U vindt deze en nog 49 andere stoeplantjes op zelfklevende plakplaatjes bij het album. Komt u zo'n plantje tegen, dan mag u dat in het Stoeplantjesalbum plakken. U kunt er natuurlijk ook een heuse speurtocht van maken! Greenpeace Magazine mag 3 exemplaren weggeven. Interesse? Stuur dan voor 15 augustus een mailtje naar redactie@greenpeace.nl. Alleen winnaars ontvangen bericht.

© Marten van Dijk/Greenpeace

WAT VINDT U?

De natuur kan niet wachten tot de stikstofcrisis is weggepolderd, vindt Green zich aan haar eigen regels houdt. Terecht of niet, wat vindt u? Laat het ons

Nauru bedreigt de diepzee

De jongste dreiging voor de diepzee komt uit onverwachte hoek. Als eerste land ooit deed het eilandstaatje Nauru (10.000 inwoners) vorig jaar een aanvraag voor diepzeemijnbouw bij de internationale zeebodemautoriteit ISA. Daarmee zou deze nieuwe industrie haar verwoestende jacht op zeldzame metalen kunnen openen. Achter de aanvraag zit namelijk het Canadese mijnbouwbedrijf The Metals Company dat een deal sloot met Nauru, Tonga en Kiribati voor de exploitatie van een zeegebied zo groot als Roemenië. Greenpeace, eilandstaten als Fiji en het Europees Parlement roepen samen met honderden wetenschappers juist op tot een moratorium op diepzeemijnbouw. Greenpeace-campaigner Roos Benard: 'De gevolgen kunnen desastreus zijn voor het unieke, mysterieuze diepzeeleven dat er miljoenen jaren over doet om te groeien.'

Lezersvraag: Hoe duurzaam is mijn sojaburger?

Dat vroeg Henk van Rijsel uit Enschede zich af. Logisch. Greenpeace vecht immers tegen de verwoesting van het Amazonewoud door grote sojaboeren. Hoe zit het dan met de soja in onze vleesalternatieven? Het antwoord is: u kunt met een gerust hart een sojaburger eten. Van alle soja verdwijnt namelijk 90% in veevoer, niet in onze sojaburgers, tofu of sojamelk. Bovendien is zo'n burger een veel efficiëntere manier om eiwitten binnen te krijgen dan via een stukje vlees waar eerst vele kilo's soja in zijn gestopt. Om nog maar te zwijgen van de klimaat- en milieuschade die de veeteelt aanricht. Dus wij zouden zeggen: eet uw sojaburger smakelijk!

peace. Als het moet, zullen we via de rechter afdwingen dat de overheid weten via **redactie@greenpeace.nl**.

STIKSTOFKRISIS: MEER VOOR KLEI

Als Greenpeace-supporter krijg je op een buurtbarbecue of familiefeestje al snel opmerkingen over je 'nepvlees' of de CO₂-uitstoot voor jouw leuke jurkje. Greenpeace-directeur Andy Palmen bereidt u voor op pittige discussies over stikstof.

'Boeren hebben het al moeilijk genoeg.' 'Verduurzaming van de landbouw is een bedreiging voor de voedselzekerheid.' 'We hebben met een oorlog in Europa wel andere dingen aan ons hoofd.' 'Als de veestapel hier krimpt, dan groeit-ie ergens anders.' Greenpeace-directeur Andy Palmen lepelt ze moeiteloos op, de argumenten die hij keer op keer hoort als het over stikstof gaat. 'We hebben nu een minister voor Natuur en Stikstof die in ieder geval op papier snapt hoe urgent de situatie is, maar wat gaat ze doen als het Malieveld vol boeren staat? Worden de scherpe randen dan weggepolderd of houdt ze voet bij stuk? Als Greenpeace zullen we niet schromen om via de

rechter af te dwingen dat de overheid zich aan haar eigen regels houdt. Als het zover is, zal er zeker veel chagrijn onze kant opkomen.'

Fastfood

'En dat is onterecht', benadrukt Andy. 'Greenpeace heeft dit probleem niet bedacht en al helemaal niet veroorzaakt.' Al sinds de jaren 60 waarschuwen ambtenaren voor het alsmaar uitdijende mestoverschot en de milieugevolgen van de schaalvergroting in de landbouw. In een notendop: teveel stikstof werkt als 'fastfood'. Planten als brandnetels en bramenstruiken zijn er dol op en

GEEN TIJD NE STAPJES

verdringen met hun gewoener andere soorten waarvan rupsen en vlinders afhankelijk zijn, zoals viooltjes en de klokjesgentiaan. Heide vergrast, zandverstuivingen groeien dicht. Bepaalde insecten komen daardoor minder voor en de vogels die leven van die insecten zie en hoor je ook steeds minder.

De stikstofcrisis is niet alleen letterlijk verstikkend voor de biodiversiteit; deze natuurvershraling is ook gewoon bij Europese wet verboden. Andy: 'De politiek heeft het al die tijd schaamteloos af laten weten. In 2019 noemde Rutte het stikstofprobleem nog 'de grootste crisis' in zijn toen 9-jarige premierschap. Intussen is het 2022 en horen we vooral veel blabla over de stikstofcrisis, maar echt actie ondernemen, ho maar. Het enige dat wij zeggen, is: overheid, leef je eigen wetten na en laat de natuur in ieder geval niet verslechteren. Dat is een ongemakkelijke boodschap, want er spelen veel belangen en een systeem veranderen is ingewikkeld. Maar de natuur gaat eraan en ons geduld is op.'

Pleister eraf

'We hebben geen tijd meer voor kleine stappen', vervolgt Andy stellig. En ja, erkent hij: de transitie naar een duurzame samenleving gaat voor veel verandering zorgen. 'De politiek heeft te lang gewacht met passende maatregelen. Nu hebben we amper tijd meer en moet die verhullende stikstofpleister er in één keer afgetrokken worden. Dus zeggen we ook: verzacht de pijn, door alle sectoren te laten bijdragen, boeren eerlijk te compenseren en de boeren die onderdeel willen worden van de oplossing te helpen aan een goed verdienmodel. We denken daarover actief mee. Dat deden we eerder ook

door in het klimaatakkoord afspraken met de vakbonden te maken over een Kolenfonds, zodat mensen die in een kolencentrale werkten zich konden laten omscholen. In het Noordzee-akkoord stonden vergelijkbare afspraken voor vissers. Je moet mensen niet laten verzuipen, maar wel duidelijk zijn: de transitie is onvermijdelijk en definitief.'

© Marten van Dijk/Greenpeace

Vorig jaar klommen we op het dak van de Tweede Kamer. Nu vieren we vijf *wins* voor de natuur (zie pagina 17)!

Stroperig

Op papier zijn de stikstofplannen van dit kabinet voortvarend, maar Andy is er niet gerust op. 'Veel oplossingen leveren minder op dan gehoopt, zijn vrijwillig of gericht op de lange termijn. Het recente onderzoeksrapport van ecooloog Bobbink laat onomstotelijk zien dat het voor sommige natuurtypen nu of nooit is. In België zit een stikstofminister die er met veel minder geld wél met een gestrekt been in durft te gaan en aan het roer blijft staan. ➤

ZIJ AAN ZIJ MET DE BOER

Greenpeace werkt onder meer samen met het CSA Netwerk aan echte, eerlijke oplossingen voor de huidige landbouwproblemen. ‘Donkergroene’ boerin Bregje Hamelynck is lid van deze boerenorganisatie die is aangesloten bij de Federatie van Agro-ecologische Boeren. Samen met haar man startte zij in 2014 met een CSA, voluit Community Supported Agriculture: landbouw die boeren en burgers direct met elkaar verbindt. Bregje en een groep agro-ecologische boeren zoeken actief samenwerking met wetenschappers, andere boeren én maatschappelijke organisaties als Greenpeace. ‘Hoe kunnen we elkaar versterken? We hebben allemaal onze eigen rol. Via de Boerenraad, een club voor, van, met en door boeren, werken we van binnenuit aan verandering van het landbouwsysteem. Greenpeace voert actie, legt misstanden bloot en kan de achterban stimuleren kritisch naar de inhoud van hun winkelmandje te kijken. Door samen op te trekken en een gezamenlijk doel voor ogen te hebben, versterk je elkaars inspanningen.’ Een CSA in uw buurt? csanetwerk.nl

- Met resultaat: daar liggen plannen om de varkensstapel voor 2030 met 30% te verminderen en de 40 grootste vervuilers voor 2025 te laten stoppen. In Nederland kiest de minister voor stroperige procedures via de provincies. Ervaring leert dat dit weer vertraging betekent, weer uitstel, weer tegenvallers. Die tijd is er simpelweg niet.’

Kiezen voor natuur

De grootste stikstofwinst is te behalen in de veeteelt. Volgens het RIVM draagt verkeer – de op een na grootste stikstofbron in Nederland – voor **17%** bij aan de nationale stikstofuitstoot die neerslaat op onze strikt

beschermde natuur. De landbouw, en dan vooral de veehouderij, was verantwoordelijk voor zo’n **62%** van die uitstoot. Er komt ook veel stikstof uit het buitenland, maar Nederland ‘exporteert’ viermaal zoveel stikstof naar het buitenland als wij ‘importeren’. Exit gehaktbal, dus? Andy: ‘Ja, we zullen onze vlees- en zuivelconsumptie drastisch moeten verminderen, maar de stikstofcrisis lossen we daarmee niet op. Nu al gaat het grootste deel van onze vlees- en zuivelproductie naar het buitenland. Het probleem bij de wortel aanpakken betekent vooral: minder dieren op Nederlandse bodem.’

‘Je moet mensen niet laten verzuipen, maar wel duidelijk zijn: de transitie is onvermijdelijk en definitief’

‘In feite zijn we bondgenoten’

In april sprak Andy met zo’n 25 melkveehouders en het verraste hem over hoeveel zaken Greenpeace het met ze eens is. Dat het voor veel boeren in het huidige systeem vrijwel onmogelijk is om op een fatsoenlijke manier een boterham te verdienen. Dat deze manier van produceren niet houdbaar is. ‘We hebben boeren keihard nodig om de omslag te maken naar een systeem met minder dieren, waarin wordt samengewerkt met de natuur. Ook delen Greenpeace en boeren hun kritiek op bedrijven die geld verdienen ten koste van boeren. We voeren actie tegen de Rabobank en lobbyen bij de overheid en supermarkten voor een eerlijke prijs voor een duurzaam product. Nog te vaak staan we tegenover elkaar, terwijl we in feite bondgenoten zijn.’

Andy voorspelt dat de weerstand tegen Greenpeace het komende jaar zal groeien. ‘Er moeten nu snel grote stappen gezet worden en dat gaat pijn doen. Dan is het makkelijk om ons de schuld te geven. De minister moet snel een pakket maatregelen neerleggen dat juridisch en ecologisch houdbaar is. Gebeurt dat niet, dan sluiten wij een gang naar de rechter niet uit. Als wij daardoor kritiek krijgen, zeg ik “laat maar komen”. Wij weten waarvoor we staan: het belang van onze mooie planeet en een toekomstbestendig voedselsysteem.’ ☺

VIJF KEER WINST VOOR DE NATUUR

Samen met u hebben we al enorm veel bereikt in de stikstofcrisis. Nu komt het aan op daden van de regering. Dit zijn onze vijf grootste *wins* (en wat er nog moet gebeuren).

- 1. Transitiefonds:** minister Christianne van der Wal heeft € 25 miljard beschikbaar om de stikstofcrisis aan te pakken, een prachtig bedrag. Maar aangezien dat geld slechts één keer kan worden uitgegeven, moet ze dit besteden aan een structurele oplossing: de omslag naar ecologische landbouw met minder dieren. En niet aan dure technische 'schijnoplossingen'.
- 2. Ambitieuzer doel voor 2030:** het kabinet wil de stikstofuitstoot in 2030 halveren. Ze wil dat op 74% van alle oppervlak aan stikstofgevoelige natuur de stikstofneerslag zo laag is dat deze geen schade aanricht. Eerder was het doel slechts 50%, een grote *win!* Maar voor de 14 kwetsbaarste natuurtypen in Nederland is 2030 te laat.

- 3. Natuur als uitgangspunt:** deze 14 natuurtypen moeten uiterlijk in 2025 gered zijn, concludeerde een Greenpeace-rapport. Naar aanleiding daarvan liet de minister weten dat ze de deadline voor de 'donkerrode' gebieden naar voren haalt (mogelijk 2025).
- 4. Taboe op krimp doorbroken:** de nieuwe plannen van het kabinet leiden tot een krimp van de veestapel met zo'n 30%. Na jaren van taboe op het woord 'krimp' is dit een enorm succes! Maar we zijn er nog niet. Om ons landbouwsysteem binnen alle ecologische grenzen te krijgen zal de veestapel met 70% moeten krimpen in 2030 en met 80% in 2050.
- 5. Verplicht meedoen:** in het regeerakkoord staat zwart op wit dat banken, supermarkten en andere ketenpartijen op een 'niet vrijblijvende' basis moeten bijdragen aan de omslag in de landbouw en een goed verdienmodel voor de boer. Precies wat Greenpeace al jaren eist.

© Tony Pret/Greenpeace

2018

Via 239 opruimacties in 42 landen zamelt Greenpeace met de #BreakFreeFromPlastic-beweging wegwerpplastic in en onderzoekt de herkomst. Unilever, Coca-Cola en Nestlé staan in de top 10 van hoofdverantwoordelijken.

2018

Greenpeace publiceert de resultaten van een internationale enquête onder 11 grote levensmiddelenproducenten. Niet één van hen heeft plannen of beleid om de groeiende productie van wegwerpplastic te stoppen.

2018

Greenpeace organiseert de #Mispaksel-verkiezing voor de meest onzinnige plastic verpakking. Ruim de helft van 30.000 supporters stemt op 'winnaar' Redband vanwege zijn per stuk verpakte winegums.

Het einde van plastic is dichtbij!

Een internationaal plasticverdrag is een grote stap dichterbij gekomen. In Nairobi, Kenia, besloten 175 VN-lidstaten dat er over twee jaar een bindend akkoord moet liggen waarmee een einde komt aan de gigantische wereldwijde plasticvervuiling. Samen met miljoenen supporters maakt Greenpeace zich al jaren hard voor dit soort politieke actie.

VK beschermt Doggersbank

Het Verenigd Koninkrijk heeft de destructieve boomkorvisserij bij de Doggersbank verboden. Hoewel dit een beschermd zeegebied is, bleven de verzwaarde sleepnetten de zeebodem verwoesten. Greenpeace voerde jarenlang campagne en beschermde de Doggersbank in februari met stenen.

De Filipijnen lopen voorop

De Filipijnse Mensenrechtencommissie concludeert na jaren onderzoek dat 47 grootvervuilers, van Shell tot RWE, verantwoordelijk zijn voor hun *bewuste* megabijdrage aan klimaatverandering. Aanleiding waren een petitie (2015) en getuigenissen van slachtoffers van orkanen en onder meer Greenpeace Zuidoost-Azië.

Gif moet uit Antwerpse grond

Een coalitie met Greenpeace België stopt via de Raad van State voor de tweede keer de Oosterweelwerken in Antwerpen. Daar werd zwaar vervuilde PFOS-grond van 3M op een riskante manier afgegraven en opgeslagen. De overheid moet nu met een gedegen saneringsplan komen.

2022

Eindelijk kondigt Coca-Cola aan dat het tenminste 25% van zijn verpakkingen herbruikbaar zal maken. We blijven 50% hergebruik in 2030 eisen, maar op 120 miljard plastic flesjes per jaar is 25% een mooi begin.

SUCCESEN

Samen met u bereikt

2019

Op uitnodiging van Greenpeace bezoekt actrice Victoria Koblenko de Filipijnen. Ze ontdekt een eiland dat volledig bestaat uit plastic: 'Welcome to hell', verzucht Victoria.

2019

Nadat we het Rotterdamse kantoor van Unilever bezochten met onze Plastic Monster Ship Tour voeren we de Rijn op naar grote vervuiler Nestlé. Filipijnse plasticopruimers vonden duizenden stukken Nestlé-plastic in hun steden.

2019

Onderweg naar Nestlé doet de tour Nijmegen aan, waar Greenpeace-vrijwilligers een van 's werelds eerste Plastivals organiseren, voor een wereld zonder wegwerpplastic. Ruim 1000 bezoekers zwaaien het Plastic Monster uit.

2019

Greenpeace brengt samen met supporters overal ter wereld Plastic Monsters terug naar lokale Nestlé-kantoren, van Kenia en Mexico tot Slovenië en de Filipijnen.

2021

Greenpeace publiceert een onderzoek waaruit blijkt dat oliegi-giganten als Shell en ExxonMobil samenwerken met o.a. PepsiCo en Nestlé om méér plastic flesjes te produceren. De fossiele bedrijven zien plastic als een groeimarkt.

2021

Samen met partners in de #Breakfreefromplastic-beweging organiseert Greenpeace opnieuw plasticonderzoeken: welk plastic treffen we het meest aan? En weer staat Coca-Cola wereldwijd bovenaan met bijna 20.000 stuks plastic in 39 landen.

SCHEPEN-UPDATE

Rainbow Warrior

42°50'36.4"N 15°40'26.8"E

In actie voor het klimaat in de Adriatische Zee bij Kroatië, na een tussenstop in Venetië, samen met ons jongste schip **Witness**.

Arctic Sunrise

28°08'38.0"N 15°24'34.9"W

Bij het Canarische eiland Las Palmas voor onderhoud, na haar barre tocht bij Antarctica en aansluitende acties tegen illegale visserij in Blue Hole, een biodiversiteitshotspot bij Argentinië.

Witness

42°50'36.4"N 15°40'26.8"E

Na haar eerste onderzoeksmissie, waarbij Greenpeace walvissen ontdekte voor de kust van Israël waar seismische testen worden gedaan, is ze nu samen met de **Rainbow Warrior** in actie in de Adriatische Zee.

De oorlog in Oekraïne heeft ons met de neus op enkele pijnlijke feiten gedrukt. Hoe afhankelijk we nog altijd zijn van fossiele brandstoffen. En hoe onduurzaam ons voedselsysteem is. Graantekorten dragen sterk bij aan de hoge voedselprijzen en de hongersnood in de Hoorn van Afrika. Maar dat komt ook doordat het gros van de granen in diervoeding verdwijnt en geen mensen voedt.

Juist nu moeten overheden de omslag maken naar een voedselsysteem dat is gebaseerd op ecologische landbouw, vindt Greenpeace. Veerkrachtig, lokaal en divers. Met minder dieren en minder voedsel voor veevoer en biobrandstoffen.

COLOFON

© zomer 2022 Greenpeace Magazine
Stichting Greenpeace Nederland

Greenpeace Magazine verschijnt
3 keer per jaar.
Kom ook in actie met Greenpeace
via greenpeace.nl/acties.

ISSN: 0166-4506

Postadres: Postbus 3946,
1001 AS Amsterdam
Bezoekadres: NDSM-Plein 32,
1033 WB, Amsterdam
Voor administratieve vragen:
Supporter care: 0800 422 33 44 (gratis)
of greenpeace.nl/contact
Rekeningnummer:
NL89 TRIO 0338 8885 00

Opmerkingen en suggesties over de
inhoud van Greenpeace Magazine kunt u
sturen naar redactie@greenpeace.nl.

Hoofredactie: Jacqueline Schuiling
Redactie: Jacqueline Schuiling,
Angèle Mann, Annemieke Verbeek
Art direction en ontwerp:
Samantha van der Werff
Drukwerkcoördinatie:
Yuri Gunther Moor

Volg Greenpeace op greenpeace.nl.
Twitter: @GreenpeaceNL
Facebook: Greenpeace Nederland
Instagram: @greenpeacenl

Greenpeace Magazine is gedrukt
op 100% hergebruikt en chloorvrij
gebleekt papier.

